

Správne súdnictvo a rekodifikácia civilného práva procesného

Jana Baricová, Najvyšší súd Slovenskej republiky

Úvod

Rekodifikácia Občianskeho súdneho poriadku je jedným z najzásadnejších projektov na zefektívnenie súdneho konania v histórii samostatnej Slovenskej republiky. Komisia pre rekodifikáciu Občianskeho súdneho poriadku začala svoju činnosť dňa 12. júla 2012 a jej cieľom je pripraviť nové pravidlá civilného konania na súdoch, ktoré nahradia dnes už nie celkom vyhovujúci Občiansky súdny poriadok z roku 1963 novelizovaný celkom sedemdesiatimi troma či už priamymi alebo nepriamymi novelami. Nové procesné pravidlá musia efektívne slúžiť na uplatnenie hmotného práva, garantovať v celom rozsahu práva osôb, ktoré vystupujú v konaní, a umožniť súdu, aby o nich čo najkvalitnejšie a čo najrýchlejšie meritórne rozhodol.

I.

Základné zásady rekodifikácie

Listina základných práv a slobôd, Ústava Slovenskej republiky a Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd zakotvujú právo na spravodlivý proces ako jednu zo základných zásad súdneho konania; na druhej strane ale požadujú, aby konanie na súde prebiehalo efektívne, v primeranej dobe a bez zbytočných priet'ahov. Ide o európsky štandard ale aj problém, s ktorým sa v rôznej miere stretávajú všetky európske štáty.

Koncepcné východiská rekodifikácie občianskeho práva procesného vychádzajú najmä z metodologických východísk rekodifikácie ako je dôsledná horizontálna a vertikálna komparácia, teda rozumné inšpirovanie sa príbuznými právnymi poriadkami a inštitútmi historicky verifikovanými, dôsledné rešpektovanie doktríny štrasburských orgánov ochrany práva, rešpektovanie odporúčaní Výboru ministrov Rady Európy ako aj judikatúry Súdneho dvora Európskej únie, inkorporovanie konštantných záverov judikatúry Najvyššieho súdu SR a Ústavného súdu SR, doktrinálna kompatibilita a koherentnosť s axiomatickými závermi teórie civilného práva procesného a široká odborná diskusia a oponentúra vo vzťahu k stavovským organizáciám i relevantnej časti laickej verejnosti, reflektovanie moderných trendov civilného procesu včítane prípadných inštitucionálnych zmien.

Členenie novej právnej úpravy civilného procesu by malo vychádzať z dôsledného oddelenia úpravy sporového konania, nespоровého konania a osobitne upraveného konania pre veci správneho súdnictva. Dôkladná analýza správneho súdnictva za obdobie jeho

dvadsaťročného pôsobenia, obsahujúca aj hodnotenie zaťažnosti jednotlivých stupňov súdov a skladbu správnych vecí v systéme súdnictva Slovenskej republiky vedie jednoznačne k záveru, že je potrebné vypracovať osobitný procesný predpis pre účely správneho súdnictva. Konceptný materiál návrhu opatrení na zdokonalenie správneho súdnictva bol pôvodne schválený uznesením Vlády SR č. 461/2004 z 19. 5. 2004 a predpokladal predloženie návrhu zásad samostatného procesného predpisu pre správne súdnictvo. Táto úloha, napriek vypracovanému a schválenému vecnému zámeru novej právnej úpravy konania v správnom súdnictve, bola však uznesením Vlády SR č. 676/2005 zo 7. 9. 2005 zrušená, čím sa reálna perspektíva zavŕšenia začatých zmien, najmä novej procesnej úpravy správneho súdnictva, síce oddialila, ale nezanikla. Prijatie samostatného procesného kódexu - **Správneho súdneho poriadku**, ktorý bude upravovať konanie pred správnymi senátmi a samosudcami v rámci správneho súdnictva, je nevyhnutné nielen vzhľadom na stále sa rozširujúce kompetencie správneho súdnictva, ale najmä **vzhľadom na odlišný charakter vecí vyplývajúcich z občianskoprávných, pracovných, rodinných, obchodných a hospodárskych vzťahov a vecí správneho práva, ktorých riešenie sa spravuje aj odlišnými základnými princípmi.**

II.

V rámci rekodifikácie občianskeho práva procesného bol vypracovaný a predložený návrh vecného zámeru zákona o konaní v správnom súdnictve – **Správneho súdneho poriadku**. Vecný zámer rekodifikácie správneho súdnictva je založený na dvoch premisách, a to na prijatí nového **Správneho súdneho poriadku** s podporným použitím všeobecného procesného predpisu - Občianskeho súdneho poriadku a **na súčasnom zachovaní fungovania správnych súdov v rámci sústavy všeobecného súdnictva**, zatiaľ bez kreovania Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky (jednotná sústava súdov).

Hoci sa právnická verejnosť na Slovensku intenzívne zaoberá všeobecnými problémami súdnictva, správne súdnictvo naďalej zostáva na okraji záujmu relevantných subjektov a prípadné úvahy o jeho lepšom fungovaní sú stále len v rovine deklaratórnej. Odôvodnenosť samostatnej procesnej úpravy konania pred súdmi v správnom súdnictve (správnymi súdmi) potvrdil i legislatívny vývoj občianskeho súdneho procesu, keď značná časť úpravy vhodnej pre všeobecné súdnictvo sa pre správne súdnictvo stala prakticky nepoužiteľnou.

Riešenie otázok správneho súdnictva sa stáva stále potrebnejšie a zvýrazňuje sa nevyhnutnosť prijať ucelenú právnu úpravu, pred prijatím ktorej by sa o princípoch fungovania správneho súdnictva malo zjednotiť celé politické spektrum na Slovensku po zohľadnení odborných vyjadrení právnikov, ktorí v uvedenej oblasti pôsobia. Takto prijatá právna úprava by

potom mohla byť stabilná a stabilné by mohli byť aj zákony, ktoré budú činnosť správneho súdnictva upravovať.

Vecný zámer Správneho súdneho poriadku bol spracovaný na základe zásad schválených Vládou SR dňa 19.5.2004 a doplnený s ohľadom na vývoj správneho súdnictva a judikatúru Najvyššieho súdu SR a Ústavného súdu SR v tejto oblasti a zohľadňuje i rámec právnej úpravy správneho súdnictva v európskom právnom priestore a vychádza z nasledovných premís:

1. zachovanie správneho súdnictva v systéme všeobecných súdov - začlenenie správneho súdnictva v sústave všeobecných súdov v súčasnosti z organizačného hľadiska nespôsobuje osobitné komplikácie a existujúci systém sa osvedčil. V zásade takéto organizačné usporiadanie možno ponechať, lebo dôslednejšie zaručuje nezávislosť rozhodovania súdov. Ponechanie doterajšej štruktúry nebude vyžadovať ďalšie finančné náklady na vybudovanie osobitnej sústavy správnych súdov.

2. nevyhnutnosť stabilizácie okruhu správnych sudcov v rámci správnych kolégií a garantovanie ich dlhodobej špecializácie a systematickej odbornej prípravy - okrem vypracovania a prijatia samostatného procesného kódexu budú dôležité i zmeny dotýkajúce sa konkrétne personálnych a organizačných otázok, ako je zabezpečenie stability sudcov vybavujúcich agendu správneho súdnictva dôsledným kreovaním správneho kolégia na každom krajskom súde na čele s predsedom správneho kolégia a posilnenie právomoci predsedu správneho kolégia v otázkach personálnych. Cieľom navrhovaných zmien je zabezpečenie efektívneho výkonu správneho súdnictva prostredníctvom sudcov, ktorí budú špecializovaní na tento výkon súdnej agendy včítane justičných čakateľov (za predpokladu obnovy tohto inštitútu), ako aj špecializovaných súdnych úradníkov a osobitne asistentov sudcu správneho kolégia na Najvyššom súde SR.

3. ponechanie krajských súdov ako základného článku organizácie správneho súdnictva t.j. ako súdov prvej inštancie **s rozhodovaním Najvyššieho súdu Slovenskej republiky na základe kasačnej sťažnosti** ako opravného prostriedku proti právoplatným rozhodnutiam krajských súdov;

4. preskúmanie len právoplatných rozhodnutí správnych orgánov na základe žaloby, a to najmä pre prehľadnosť a zjednodušenie právnej úpravy - v novej právnej úprave sa už neuvažuje s opravnými prostriedkami proti rozhodnutiam správnych orgánov (terajšia tretia hlava piatej časti OSP) ako pozostatku právnej úpravy pred rokom 1991. Postupným vývojom konania v správnom súdnictve a jeho právnej úpravy sa tretia hlava piatej časti stala neorganickým prvkom, ktorý ešte stále vyvoláva dojem, že súdne konanie v správnom súdnictve je „pokračovaním“ správneho konania, pričom často panuje predstava, ako by konanie

o opravnom prostriedku podľa piatej časti OSP bolo niečím „navyšé“, čo oproti konaniu o žalobách dáva účastníkovi správneho konania viac práv alebo ako by ich práva boli chránené vo väčšej miere. Takéto ponímanie je mylné a z hľadiska účelu správneho súdnictva i nežiaduce. Preskúvanie neprávoplatných rozhodnutí orgánov verejnej správy podľa tretej hlavy piatej časti OSP je dnes už považované za narušenie princípu subsidiarity správneho súdnictva, ktorý v zásade vyžaduje vyčerpanie riadnych opravných prostriedkov v administratívnom konaní pred príslušnými orgánmi verejnej správy. Preto sa v rámci Správneho súdneho poriadku uvažuje o zrušení súdneho prieskumu na základe opravných prostriedkov a o podradení týchto vecí súdnemu prieskumu na základe žalôb až po nadobudnutí právoplatnosti rozhodnutia orgánu verejnej správy. Odlišnosti konaní v niektorých veciach (napr. dôchodkových či azylových) budú upravené v rámci osobitných konaní. Táto úprava bude vyžadovať zmenu cca 25 zákonov upravujúcich možnosť podať proti neprávoplatnému rozhodnutiu správneho orgánu opravný prostriedok na súd.

5. zachovanie rozhodovania správnych súdov v tzv. plnej jurisdikcii (t. č. § 250i ods. 2 OSP). Súdny v správnom súdnictve tak ako doteraz budú preskúmať zákonnosť rozhodnutí orgánov verejnej správy bez rozdielu, či boli vydané v oblasti verejnej správy, alebo aj v oblasti súkromnoprávnych vzťahov (veci súkromnoprávnej povahy) – tento model prieskumu sa v praxi správnych súdov osvedčil; dualizmus prieskumu súdnych rozhodnutí (ako je tomu napr. v Českej republike), nie je vhodným modelom, najmä preto, že sa vyznačuje viacerými nedostatkami – nesprávna (nejednotná) terminológia, spory o právomoc (kompetenčné konflikty) nejednotnosť judikatúry civilného a správneho súdnictva, nejednotnosť kritérií, či ide o vec súkromnoprávnej povahy a verejnoprávnej povahy.

Správny súdny poriadok bude založený jednak na základných princípoch a zásadách platných pre riadne fungovanie súdnictva ako je právo na prístup k súdu, právo na spravodlivé súdne konanie, právo na spravodlivý proces, princíp právnej istoty, princíp zákonného sudcu, princíp nezávislosti súdu i sudcu, princíp nestrannosti súdu i sudcu, princíp zákazu denegatio iustitiae, princíp rovnosti včítane princípu rovnosti zbraní, na zásade verejnosti, ústnosti, zásade prejednávacej, zásade jednotnosti konania, zásade hospodárnosti, zásade voľného hodnotenia dôkazov; ďalej na princípoch a zásadách uplatňujúcich sa v civilnom procese s ohľadom na účel správneho súdnictva, ako zásada materiálnej pravdy, zásada vyšetrovacía, zásada priamosti a koncentračná zásada (pri plnej jurisdikcii), ako aj na zásadách typických pre správne súdnictvo - napr. zásada ochrany verejného záujmu, bezvýhradná zásada dispozičná, zásada viazanosti správneho orgánu právnym názorom súdu, zásada senátneho rozhodovania v trojčlenných,

senátoch, prípadne i rozšírenom senáte na Najvyššom súde SR (len tam kde to ustanoví zákon, bude rozhodovať a konať samosudca), či zásada nadväznosti správneho súdnictva a netrestného dozoru prokuratúry.

Správny súdny poriadok bude upravovať postup súdu a účastníkov v správnom súdnom konaní tak, aby bolo rozhodovanie orgánov verejnej správy v súlade so zákonom, aby bolo v súlade s verejným záujmom a aby bola zabezpečená spravodlivá ochrana práv a oprávnených záujmov účastníkov.

Predmet zákona - Správny súdny poriadok upraví

- I. právomoc a príslušnosť súdov v správnom súdnictve, zloženie súdu,
- II. postup súdov v konaní, práva a povinnosti účastníkov konania, zúčastnených osôb a ďalších osôb v správnom súdnictve,
- III. riešenie kompetenčných konfliktov medzi súdmi a orgánmi verejnej správy alebo medzi správnym súdnictvom a všeobecným súdnictvom,
- IV. prípadne i niektoré otázky organizácie súdov a postavenie sudcov v správnom súdnictve

Základné ustanovenia

Právomoc súdov v správnom súdnictve – právna úprava právomoci súdov v správnom súdnictve vyplýva z čl. 142 Ústavy Slovenskej republiky

V správnom súdnictve budú sudy rozhodovať o

- a) **zákonnosti rozhodnutí a postupu orgánov verejnej správy na základe žaloby**
- b) **v osobitných konaniach vo veciach správneho trestania, vo veciach sociálnych**
(veciach sociálneho poistenia) **a vo veciach azylových a veciach zaistenia**
- c) **ochrane proti nečinnosti** orgánu verejnej správy
- d) **ochrane proti nezákonným zásahom** orgánu verejnej správy
- e) **veciach volebných**, v medziach ustanovených osobitným zákonom
- f) **veciach politických strán a hnutí**, v medziach ustanovených osobitným zákonom
- g) **komunálnych veciach**
- h) **kompetenčných žalobách** v sporoch medzi orgánmi verejnej správy navzájom a medzi súdmi a orgánmi verejnej správy,
- i) **vykonateľnosti rozhodnutí cudzích správnych orgánov**
- j) **iných veciach, ak to vyplýva z medzinárodných zmlúv**, ktorými je Slovenská republika viazaná a boli vyhlásené v súlade so zákonom.

Na úvahu a diskusiu zostáva rozhodovanie o veciach ochrany práva na zhromažďovanie, združovanie a petičného práva a o právach a povinnostiach vyplývajúcich z verejnoprávnych zmlúv.

Z rozhodovania v správnom súdnictve môžu byť vylúčené len veci, o ktorých to ustanoví zákon a nesmú z neho byť vylúčené veci týkajúce sa základných práv a slobôd (čl. 46 ods. 2 veta druhá Ústavy Slovenskej republiky).

Podmienkou domáhania sa ochrany v správnom súdnictve bude podanie žaloby po vyčerpaní riadnych opravných prostriedkov v konaní pred orgánom verejnej správy, ak ich zákon pripúšťa, pokiaľ zákon neustanoví inak.

Žalobou **disponuje** žalobca.

Vecná príslušnosť - ak zákon neustanoví inak, bude na konanie (v prvom stupni) vecne príslušný krajský súd. Najvyšší súd SR bude pre konanie vo veciach správneho súdnictva súdom kasačným.

Miestna príslušnosť - ak zákon neustanoví inak, bude na konanie miestne príslušný súd, v obvode ktorého je **sídlo orgánu verejnej správy**, ktorý vydal rozhodnutie **v prvom stupni** alebo ktorý inak zasiahol do práv toho, kto sa domáha ochrany. Zmena určenia miestnej príslušnosti súvisí so zabezpečením rovnomerného zaťaženia sudcov správnych kolégií jednotlivých krajských súdov. Touto horizontálnou integráciou v podstate dôjde k priblíženiu výkonu správneho súdnictva k osobám, ktoré sa prostredníctvom správneho súdnictva dovoľávajú ochrany svojich práv a právom chránených záujmov. Zákon ustanoví aj osobitnú špecializovanú miestnu príslušnosť napr. na konanie vo veciach ochrany hospodárskej súťaže či verejného obstarávania. Na konanie vo veciach sociálneho poistenia (dávkové veci dôchodkového zabezpečenia, platenia poistného, penále) a zdravotného poistenia bude miestne príslušný súd podľa žalobcu. Na konanie v azylových veciach a vo veciach zaistenia sa určí vecná a miestna príslušnosť súdov so zreteľom na špecializáciu už vybraných súdov (Krajský súd v Bratislave, Krajský súd v Košiciach). Aj otázky miestnej príslušnosti súdov v osobitných druhoch správnej agendy upraví tento zákon, aby procesná úprava bola komplexná (napr. vo veciach volebných a vo veciach politických strán.)

Postúpenie veci - vec správneho súdnictva sa postúpi vecne a miestne príslušnému súdu aj naďalej **uznesením**. V prípade, ak je vec postúpená súdu, ktorý s jej postúpením nesúhlasí, lebo nejde o vec správneho súdnictva, predloží vec na rozhodnutie kompetentnému senátu najvyššieho súdu.

Zloženie súdu - Krajský súd - rozhoduje vo veciach správneho súdnictva v špecializovaných správnych senátoch zložených z predsedu senátu a dvoch sudcov, pokiaľ zákon neustanovuje, že

rozhoduje samosudca (napr. vo veciach sociálneho poistenia, zdravotného poistenia, štátnych sociálnych dávok a zamestnanosti, vo veciach priestupkov, v azylových veciach a vo veciach zaistenia) alebo predseda senátu.

Najvyšší súd - rozhoduje o kasačných sťažnostiach v senátoch zložených z predsedu senátu a dvoch sudcov, ak zákon neustanovuje inak (3 členný senát). Zákon ustanoví, kedy rozhoduje **rozšírený senát najvyššieho súdu** - ak dospel senát najvyššieho súdu pri svojom rozhodovaní k právnenému názoru, ktorý je odlišný od právneho názoru, ktorý už bol vyjadrený v rozhodnutí najvyššieho súdu, alebo ak dospel senát najvyššieho súdu v správnom súdnictve pri svojom rozhodovaní opätovne k právnenému názoru, ktorý je odlišný od právneho názoru orgánu verejnej správy o tej istej právnej otázke. Najvyšší súd koná a rozhoduje v rozšírenom 7 člennom senáte (predseda a 6 členov).

Konanie v správnom súdnictve - všeobecné ustanovenia

Začatie konania - konanie je začaté dňom, kedy súdu došla žaloba na začatie konania.

Účastníci konania - účastníkmi konania sú žalobca a žalovaný, alebo tí, o ktorých to ustanoví zákon. Zákon bude vychádzať zo zásady, že **právne zastúpenie** v správnom súdnictve **je obligatórne** a nie je potrebné len vtedy, ak to ustanoví zákon (obdobne ako súčasný stav).

Práva a povinnosti účastníkov konania - zákon bude vychádzať z rovnosti postavenia účastníkov konania, vrátane miery poučovacej povinnosti súdu.

Osoby zúčastnené na konaní - sú to osoby, ktoré by boli priamo dotknuté na svojich právach a povinnostiach vydaním napadnutého rozhodnutia alebo tým, že rozhodnutie bolo vydané, alebo by mohli byť priamo dotknuté jeho zrušením alebo zrušením rozhodnutia súdu, ak nie sú priamo účastníkmi a výslovne oznámili, že budú v konaní uplatňovať svoje právo účasti v konaní.

Úkony účastníkov a osôb zúčastnených na konaní (ďalej len „účastníci“) - Účastníci môžu robiť svoje úkony akoukoľvek formou, pokiaľ zákon pre niektoré úkony nepredpisuje určitú formu. Zákon umožní súdu uloženie povinnosti podania aj v elektronickej podobe.

K podaniu kolektívneho orgánu musí byť pripojené uznesenie, ktorým príslušný kolektívny orgán vyslovil s podaním súhlas.

Predbežné konania - správny súd dbá o to, aby nemusel riešiť zbytočné spory. Využíva na to vhodné prostriedky. Pri predchádzaní ďalšieho trvania sporov postupuje súd čo najúčelnejšie a bez všetkých formalít, ale nemôže si vynucovať súčinnosť účastníkov, ani ich prítomnosť. V rámci predbežného konania Správny súdny poriadok by mohol upravovať **pohovory**,

zmierovacie konanie (ak to povaha veci pripúšťa), a **zabezpečenie dôkazu**. Správny súdny poriadok naďalej neráta s vydávaním predbežných opatrení.

Spojenie vecí a vylúčenie vecí - zákon upraví podmienky spojenia viacerých vecí na spoločné prejednanie a rozhodnutie a tiež podmienky vylúčenia vecí na samostatné prejednanie tak, aby uvedené procesné ustanovenie nebolo v kolízii s ustanoveniami zákona o súdoch a úpravou pridelovania spisov pomocou technických a programových prostriedkov schválených MS SR.

Lehoty - zákon upraví procesné lehoty v zásade tak, aby boli v súlade s príslušnou úpravou v Občianskom súdnom poriadku. Zákon bude upravovať **aj osobitne ustanovenie o behu niektorých lehôt**, ak osobitný zákon upravujúci priestupky, kárne, disciplinárne a iné správne delikty, určuje lehoty pre zánik zodpovednosti, prípadne pre výkon rozhodnutia, tieto lehoty počas konania na súde neplynú. Obdobne to platí o lehotách pre zánik práva vo veciach daní, poplatkov a odvodov, keď sú príjmami štátneho rozpočtu, verejných fondov, rozpočtov obcí, miest a vyšších územných celkov. (od 1.10.2004 obdobnú úpravu obsahuje § 246d OSP).

Doručovanie – bude upravené v súlade so všeobecnou úpravou.

Nahliadanie do spisu - zákon upraví všeobecné podmienky nahliadania do súdnych spisov ako aj do pripojených spisov správneho orgánu, do administratívnych spisov v štádiu správneho konania. Zákon upraví evidenciu tajných príloh mimo súdneho spisu. Osobitne upraví nahliadanie do spisov s označením stupňa utajenia a uloží povinnosť orgánu, ktorému spisy patria, vyznačiť, ktorá časť spisu nemôže byť daná k nahliadnutiu.

Prikázanie vecí - Najvyšší súd prikáže vec inému miestne príslušnému krajskému súdu, ak pre vylúčenie sudcov špecializovaných správnych senátov (správneho kolégia) nemožno zostaviť senát (takáto úprava je žiaduca z dôvodu posilnenia špecializácie správnych sudcov). Môže tiež prikázať vec inému miestne príslušnému krajskému súdu z dôvodov vhodnosti. Podmienkou bude rýchlosť a hospodárnosť konania alebo iný dôležitý dôvod.

Vylúčenie sudcov - okrem všeobecných zásad pre vylúčenie sudcov, tak ako sú upravené v platnom Občianskom súdnom poriadku, z prejednania a rozhodovania vo veci budú vylúčení aj sudcovia, ktorí sa na rozhodovaní veci podieľali v konaní pred orgánmi verejnej správy.

Procesné rozhodnutia – zákon bude rozlišovať **odmietnutie žaloby** a **zastavenie konania**.

Prerušenie konania - zákon vymedzí dôvody prerušenia konania obdobne, ako je to upravené v platnom OSP.

Pojednávanie – súd v správnom súdnictve v prvom stupni zásadne nariadi ústne pojednávanie. Pojednávanie je verejné. Vylúčenie verejnosti je možné len z dôvodov vymedzených v zákone. V takom prípade umožní na žiadosť účastníka prítomnosť dvoch jeho dôverníkov. Neúčast' riadne predvolaného účastníka nebráni uskutočneniu pojednávania. Pojednávanie nebude

potrebné nariaďovať, ak to navrhne žalobca v podanej žalobe a žalovaný s tým vysloví súhlas, alebo ak to zhodne navrhnú účastníci. Zákon ustanoví ďalšie dôvody pre rozhodnutie bez pojednávania v ustanoveniach o jednotlivých druhoch konaní. Vyhlásenie rozsudku je vždy verejné. Pojednávanie možno odročiť len z určitého dôvodu na vykonanie konkrétneho dôkazu, alebo za účelom neverejnej porady a vyhotovenia výroku rozhodnutia súdu. Po uskutočnenom pojednávaní môže súd odročiť vec na rozhodovanie a vyhlásenie rozsudku najviac na tri mesiace, pokiaľ zákon neustanovuje lehotu, v ktorej má súd rozhodnúť.

Dokazovanie - súd môže vykonať dôkazy nevyhnutné na preskúmanie napadnutého rozhodnutia.

Ak správny orgán podľa osobitného zákona rozhodol o spore alebo o inej právnej veci vyplývajúcej z občianskoprávných, pracovných, rodinných a obchodných vzťahov (t. č. § 7 ods. 1 OSP) alebo rozhodol o uložení sankcie, súd pri preskúmaní tohto rozhodnutia nie je viazaný skutkovým stavom zisteným správnym orgánom. Súd môže vychádzať zo skutkových zistení správneho orgánu, opätovne vykonať dôkazy už vykonané správnym orgánom alebo vykonať dokazovanie podľa tretej časti druhej hlavy.

Rozhodnutia vo veci samej - vo veci samej rozhoduje súd rozsudkom, pokiaľ zákon neustanovuje, že sa rozhoduje vo veci samej aj uznesením.

Trovy konania - rozhodovanie o náhrade trov konania sa bude riadiť zásadami nového občianskeho súdneho poriadku.

Ustanovenia o konaní

Konanie o žalobe proti rozhodnutiu orgánu verejnej správy (konanie o správnej žalobe) - žalobou proti rozhodnutiu orgánu verejnej správy sa možno domáhať **ochrany subjektívnych práv** proti rozhodnutiu vydanému orgánom verejnej správy ako aj proti rozhodnutiu, ktorého existencia je právnou fikciou (zákon o informáciách), ak žalobca tvrdí, že bol ukrátený na svojich právach rozhodnutím orgánu verejnej správy alebo ak v konaní, v ktorom bolo vydané rozhodnutie, bol ukrátený na svojich právach postupom orgánu verejnej správy. **Iných ako subjektívnych práv** sa môžu domáhať subjekty výslovne označené v zákone a len ak to ustanoví zákon.

Predpokladom postupu podľa ustanovení zákona o správnej žalobe je vyčerpanie zákonom daných opravných prostriedkov v administratívnom konaní a právoplatnosť administratívneho rozhodnutia. Žaloba smeruje proti rozhodnutiu orgánu, ktorý rozhodol o riadnom opravnom prostriedku. Ak zákon nepripúšťa opravný prostriedok proti rozhodnutiu orgánu verejnej správy

vydanému v administratívnom konaní, súd koná o žalobe proti právoplatnému rozhodnutiu orgánu verejnej správy vydanom v prvom a jedinom stupni.

Lehota na podanie žaloby - lehota na podanie každej žaloby zostáva zásadne dvojmesačná a plyní odo dňa oznámenia (doručenia, vyvesenia) rozhodnutia orgánu, proti ktorému žaloba smeruje. Postačí, ak bude žaloba v ustanovenej lehote podaná na poštovú prepravu a určená príslušnému orgánu. Osobitné lehoty môže ustanoviť osobitný zákon.

Nepripustnosť žaloby

Žaloba nie je prípustná, ak

- a) žalobca nevyužil riadne opravné prostriedky v konaní pred orgánom verejnej správy, ak sú podľa zákona prípustné
- b) ak smeruje proti dôvodom rozhodnutia
- c) sa žalobca domáha preskúmania rozhodnutia, ktoré je podľa tohto alebo osobitného zákona zo súdneho preskúmania vylúčené.

Rozhodnutia vylúčené zo súdneho preskúmania – budú upravené obdobne ako v súčasnom ustanovení § 248 OSP. V týchto prípadoch treba mať ale vždy na mysli čl. 46 ods. 2 veta druhá Ústavy SR.

Účastníci konania - žalobcom je ten, kto tvrdí, že bol na svojich subjektívnych právach ukrátený a žalovaným je orgán verejnej správy, ktorý rozhodol v poslednom stupni, alebo orgán, na ktorý prešla pôsobnosť orgánu, ktorý rozhodol. Zákon by mal výslovne určiť, že žalovaným je ústredný orgán štátnej správy, ak predmetom preskúmania má byť rozhodnutie o rozklade.

Žalobná legitímácia prokurátora - prokurátor je oprávnený podať správnu žalobu proti všetkým rozhodnutiam, proti ktorým podal protest prokurátora, ktorému nebolo zo strany správnych orgánov vyhovené.

Žalobná legitímácia iného subjektu – bude prípustná, ak to ustanoví zákon alebo medzinárodná zmluva.

Náležitosti žaloby- žaloba musí mať okrem všeobecných náležitostí návrhu aj ďalšie náležitosti, charakteristické pre správnu žalobu napr. **žalobné body**. K žalobe už pri podaní musí byť pripojený opis napadnutého rozhodnutia a plná moc právneho zástupcu, ak je právne zastúpenie predpísané zákonom. Žalobca môže rozšíriť žalobu na ďalšie výroky alebo o ďalšie dôvody len v lehote stanovenej pre podanie žaloby. Ak bola žaloba podaná bez uvedenia skutkových a právnych dôvodov, môže byť doplnená len v lehote ustanovenej pre podanie žaloby.

Odkladný účinok žaloby - Podanie žaloby nemá odkladný účinok, pokiaľ tento zákon alebo iný zákon neustanoví inak. Súd môže na návrh žalobcu a po vyjadrení žalovaného priznať žalobe

odkladný účinok za podmienok určených zákonom (v zásade z dôvodov, pre ktoré je možné v súčasnosti odložiť vykonateľnosť rozhodnutia). Priznaním odkladného účinku sa pozastavujú do skončenia konania pred súdom účinky napadnutého rozhodnutia. Rozdiel oproti súčasnému stavu spočíva v tom, že súd nerozhoduje o odklade vykonateľnosti žalobou napadnutého rozhodnutia, ale o odkladnom účinku žaloby, ktoré má širší dopad. Znamená nielen vylúčenie výkonu rozhodnutia, ale ide o vylúčenie akejkolvek možnosti realizovať oprávnenie plynúce z právoplatného rozhodnutia. Odkladný účinok môže súd znova priznať aj kasačnej sťažnosti.

Preskúvanie napadnutého rozhodnutia - pri preskúvaní žalobou napadnutého rozhodnutia bude súd i naďalej vychádzať zo skutkového stavu, ktorý tu bol v čase rozhodovania orgánu verejnej správy. Súd preskúma napadnuté rozhodnutie v medziach žaloby (t.j. v rozsahu a z dôvodov uvedených v žalobe). V medziach žaloby súd posúdi aj zákonnosť prv urobeného správneho rozhodnutia, z ktorého vychádza rozhodnutie napadnuté žalobou. Zákon určí, kedy súd nie je viazaný rozsahom a dôvodmi žaloby, v týchto prípadoch môže súd zrušiť rozhodnutie bez nariadenia pojednávania.

Zákon určí medze preskúmania správnej úvahy orgánu verejnej správy (súd preskúma výšku uloženej sankcie v rámci rozpätia stanoveného zákonom).

Rozhodovanie bez nariadenia pojednávania – zákon stanoví, v ktorých prípadoch súd môže rozhodnúť bez pojednávania.

Dokazovanie – dôkazné prostriedky a spôsob vykonávania dokazovania budú upravené vo všeobecnom OSP.

Rozsudok – súd rozhoduje rozsudkom, ak žalobu zamietá a ak rozhodnutie správneho orgánu zrušuje; dôvody zrušenia budú v zákone stanovené. Viazanosť orgánu verejnej správy právnym názorom súdu, ktorý vysloví v zrušujúcom rozsudku, ktorým bola vec vrátená orgánu verejnej správy na nové konanie a rozhodnutie, zostane zachovaná.

Osobitné ustanovenia

Konanie v správnom trestaní - osobitná úprava konania v správneho trestania je potrebná vzhľadom na zložitost' problematiky a roztrieštenosť právnej úpravy (v súčasnosti správne trestanie upravuje cca 366 zákonov). Pri rozhodovaní vo veciach správneho trestania je rozhodujúce dodržanie základných princípov a zásad správneho trestania orgánom verejnej správy i súdom, kde okrem vymedzenia skutkovej podstaty správneho deliktu, tak, aby ním sama o sebe bola naplnená požiadavka čl. 49 Ústavy SR v spojení s čl. 152 ods.4 Ústavy SR, je

dôležitým interpretačným nástrojom pre národné správne sudy pri výklade zákonov týkajúcich sa správneho trestania Odporúčanie Výboru ministrov Rady Európy č. (91) 1.

Vzhľadom na to, že správne delikty patria do kategórie trestných obvinení v zmysle čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd treba pri nedostatku špeciálnej právnej úpravy v oblasti správneho trestania na základe analógie aplikovať i pravidlá pre ukládanie trestov zakotvené v trestných kódexoch. Konanie vo veciach správneho trestania bude vychádzať z princípu zákonnosti a zákazu retroaktivity. Konanie a rozhodovanie o administratívnych sankciách sa bude riadiť zásadami, ktoré sa uplatňujú v trestnom konaní - zákaz reformatio in peius a beneficium cohesionis, ukládanie trestov pri súbehu správnych deliktov a pri pokračovanom správnom delikte a pod. Konanie vo veciach správneho trestania bude založené na zásade plnej jurisdikcie správneho súdu a **revíznej právomoci správnych súdov** s možnosťou využitia moderačného práva.

Zakotvenie možnosti **moderácie**, t.j. uplatnenie revíznej právomoci správnych súdov treba považovať za zásadnú zmenu právomoci správnych súdov prijatú už zákonom č. 424/2002 Z.z. a umožňujúcu súdu rozhodnúť aj o rozsahu sankcie. To znamená, že súd **po zopakovaní alebo doplnení dokazovania** prihliadne na primeranosť sankcie pokiaľ ide o závažnosť protiprávneho konania a jeho následky a individuálne posúdi postih za správny delikt podľa okolností toho ktorého prípadu. Správny súd v týchto veciach nie je viazaný skutkovým stavom, ako ho zistil správny orgán a môže vychádzať zo skutkových zistení správneho orgánu, opätovne vykonať dôkazy už vykonané správnym orgánom alebo sám vykonať dokazovanie navrhnuté účastníkmi. Na základe zopakovaného alebo doplneného dokazovania môže súd rozhodnutie správneho orgánu zmeniť – znížiť uloženú sankciu, prípadne upustiť od jej uloženia.

Osobitná úprava konania v správnom trestaní nesporne prispeje k ďalšiemu posilneniu ochrany fyzických a právnických osôb pred nezákonným rozhodnutím orgánu verejnej správy.

Konanie vo veciach sociálnych (vo veciach sociálneho poistenia) - vzhľadom na osobitnú problematiku sociálnych vecí (osobitne vecí dôchodkových) v záujme vyhovujúcej právnej úpravy by bolo užitočné dosiahnuť, aby právna úprava rešpektovala požiadavku, že uvažovaná zmena doterajšieho druhu prieskumu na konanie o žalobe sa nesmie prejaviť v horšom procesnom postavení účastníkov. Osobitnú úpravu odôvodňuje i skutočnosť, že k náprave narušených práv účastníka môže dôjsť vydaním „zmenového“ rozhodnutia.

Treba zvážiť povinné, ale bezplatné právne zastúpenie žalobcu. V prípade, ak by riešenie s povinným bezplatným právnym zastúpením nebolo akceptované, potom treba zachovať právo účastníka domáhať sa súdnej ochrany v správnom súdnictve v sociálnych veciach bez právneho zastúpenia.

Na zabezpečenie ľahkého prístupu na súd a na zaručenie spravodlivého procesu treba zachovať neformálnosť podaní, poskytnutie potrebnej pomoci zo strany súdnych úradníkov, oslobodenie od súdnych poplatkov, právnu pomoc, úkony z úradnej povinnosti, ale aj rešpektovanie dispozičnej zásady. Neodňateľným právom účastníkov, ktoré musí garantovať súd svojím konaním a rozhodovaním, je právo na spravodlivý proces.

Konanie v azylových veciach a vo veciach zaistenia - potreba osobitnej úpravy konaní v azylových veciach a vo veciach zaistenia je žiaduca nielen vzhľadom na osobu žalobcu, ale i vzhľadom na požiadavku na urýchlené konanie. V právnej úprave správneho súdnictva v Občianskom súdnom poriadku nateraz chýba úprava tzv. urgentných vecí (case of emergency), t.j. vecí so špeciálnou právnou úpravou vzhľadom na ich naliehavosť. V tejto súvislosti treba považovať za nevhodné, aby lehotu, v ktorej má súd vo veci – o opravnom prostriedku – rozhodnúť, určovali iné zákony ako procesný predpis (t. č. napr. zákon č. 480/2002 Z.z. o azyle a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení účinnom od 1.1.2008, zákon č. 404/2011 Z.z. o pobyte cudzincov a o zmene a doplnení niektorých zákonov účinný od 1.1.2012). Preto budú v Správnom súdnom poriadku upravené aj lehoty na postup súdu v týchto konaniach, ako lehota na nariadenie pojednávania, lehota na odoslanie písomného vyhotovenia rozhodnutia, lehota na podanie kasačnej sťažnosti a jej doručenie druhému účastníkovi, lehota na predloženie spisu najvyššiemu súdu a lehota na rozhodnutie o kasačnej sťažnosti. Inak budú na konanie v azylových veciach a vo veciach zaistenia primerane použité ustanovenia o žalobách s výnimkou povinného právneho zastúpenia.

Konanie proti nečinnosti orgánu verejnej správy - zmena oproti súčasnému stavu by spočívala v tom, že aj proti nečinnosti ústredného orgánu štátnej správy bude možné podať žalobu len na krajskom súde a už nie aj na najvyššom súde.

Aktívne legitimovanou na podanie žaloby bude fyzická alebo právnická osoba, ak tvrdí, že správny orgán nezačal konanie alebo je v začatom konaní nečinný a bez vážneho dôvodu nekoná spôsobom ustanoveným príslušným právnym predpisom. Aktívne legitimovaným na podanie žaloby bude **i prokurátor**, ak správny orgán ostal nečinný aj po upozornení prokurátora. Účastníkom konania bude žalobca a správny orgán, proti ktorému žaloba smeruje. Zmena oproti súčasnému stavu bude v tom, že žalobu možno podať aj vtedy, ak správny orgán nezačal konanie, hoci z úradnej moci ho začať mohol a mal a žalobca je týmto konaním ukrátený na svojich subjektívnych právach (doterajšia úprava postihuje len nečinnosť spočívajúcu v tom, že orgán nerozhodol). Inak sú ustanovenia §§ 250t ods. 2 až 5 a § 250u súčasného OSP použiteľné. Naďalej pôjde o konanie neverejné, súd rozhodne uznesením.

Proti rozhodnutiu krajského súdu však bude možná kasačná sťažnosť **pre zmätočnosť konania** (ak chýbali podmienky konania, vo veci rozhodoval vylúčený sudca, súd bol nesprávne obsadený) v prípade, ak Správny súdny poriadok nebude zakotvovať žalobu pre zmätočnosť ako opravný prostriedok, alebo v prípade nevyhovenia žalobe **pre nesprávne právne posúdenie veci**.

Konanie o ochrane pred nezákonným zásahom orgánu verejnej správy - návrh v zásade zodpovedá doterajšej právnej úprave § 250v ods. 1 a 2 OSP. Účelom žaloby je odstrániť závadný stav spôsobený nezákonným zásahom. Je tiež žiaduce, aby ten, kto sa cíti ukrátený na svojich právach, využil dostupné procesné aj mimo procesné prostriedky nápravy, ak také umožňuje osobitný predpis a neobracal sa hneď na súd. Ide tiež o to, aby sa nevedli súbežné konania o zjednanie nápravy.

Zásahom musí byť iba faktické konanie. Žaloba by mohla smerovať aj na určenie nezákonnosti zásahu v prípade, ak bol zásah ukončený, ale je to dôležité pre uplatnenie žaloby na náhradu škody. Navrhuje sa vecná príslušnosť krajských súdov bez výnimky. Aktívnu legitimáciu bude mať fyzická a právnická osoba, ktorá tvrdí, že bola ukrátená na svojich právach a právom chránených záujmoch nezákonným zásahom orgánu verejnej správy, ktorý nie je rozhodnutím a tento zásah bol zameraný priamo proti nej alebo v jeho dôsledku bol proti nej priamo vykonaný, za podmienky, že **zásah alebo jeho dôsledky trvajú** alebo hrozí jeho opakovanie. Žaloba môže smerovať len proti orgánu, ktorý vykonal zásah.

Súd by o žalobe rozhodoval **uznesením**, nakoľko rozhodovanie formou rozsudku sa časom ukázalo ako nevyhovujúce – nepružné a pomalé. Rozhodovanie vo forme uznesenia zabezpečí nesporne rýchlejšiu a tým aj účinnejšiu ochranu práv navrhovateľa, nakoľko súd nebude povinný nariadiť vo veci pojednávanie (nariadi ho iba v prípade, ak by bolo potrebné vykonať dokazovanie inými dôkaznými prostriedkami ako listinnými dôkazmi, čo býva veľmi zriedka), uznesenie nie je potrebné verejne vyhlásiť a je vykonateľné bez ohľadu na právoplatnosť. Treba pritom zdôrazniť, že aj súčasný OSP umožňuje (najmä z dôvodov procesnej ekonomie) rozhodnúť uznesením i vo veci samej (§ 152 ods. 1 veta druhá OSP). Navrhovaná forma rozhodnutia nebude na ujmu ústavných práv účastníkov konania.

Predpokladá sa právo na podanie kasačnej sťažnosti v prípade zamietnutia žaloby.

Súdnictvo vo volebných veciach- súčasná právna úprava súdnictva vo volebných veciach je značne roztrieštená. Okrem zákonov, ktoré upravujú jednotlivé druhy volieb a referenda, má aj platný OSP viaceré ustanovenia upravujúce rôznym spôsobom verejnoprávne vzťahy v súvislosti s voľbami rôznym spôsobom.

Právna úprava súdnictva vo volebných veciach pred správnymi súdmi ako súdmi verejného práva by vychádzala z nasledovných zásad :

Na konanie vo veciach zoznamov voličov a zoznamov osôb na hlasovanie v referende

ponechať vecnú príslušnosť okresných súdov s ohľadom na dostupnosť tohto súdu pre tých občanov, ktorí v krátkej a časovo ohraničenej dobe pred voľbami alebo konaním referenda sú odkázaní na dosiahnutie zmeny v stálom zozname voličov. Okresné súdy s uvedenou agendou majú dlhodobú a v podstate bezproblémovú prax. To by bola vlastne jediná agenda okresného súdu, ako súdu verejného práva (okrem trestnoprávnej agendy). V konaní je vylúčená obligatórnosť právneho zastúpenia; inak súčasná právna úprava § 250z OSP nepotrebuje zásadnú zmenu.

Konanie vo veciach registrácie kandidátnych listín by sa upravilo pod názvom „Ochrana vo veciach registrácie pre voľby (do volieb)“.

O návrhoch by konali **krajské súdy** ako súdy správne (volebné) v jedinej inštancii pre voľby do samosprávy miest a obcí a samosprávnych krajov. Pre voľby do Národnej rady SR, Európskeho parlamentu a pre voľby prezidenta by bol vecne príslušný naďalej Najvyšší sú SR.

Oba súdy by museli rozhodnúť do 5 dní odo dňa podania návrhu.

Návrh (žaloba) okrem všeobecných náležitostí by musel obsahovať špecifické náležitosti zabezpečujúce, aby účastníci konania boli neodkladne dosiahnuteľní. Súd by nemal povinnosť vyzývať na odstránenie väd podania, ani na zaplatenie súdneho poplatku, ale návrh by bez ďalšieho odmietol, ak by nemal náležitosti alebo by nebol s podaním návrhu zaplatený súdny poplatok.

Súdna ochrana podľa tohto ustanovenia by sa týkala vecí, v ktorých príslušná volebná komisia alebo príslušný orgán podľa osobitného predpisu odmietol kandidátnu listinu, registroval kandidátnu listinu, vykonal úpravy kandidátnej listiny .

Pre každý druh volieb zákon ustanoví okruh účastníkov konania v rozsahu danom osobitným zákonom. Aktívne legitimovaným na podanie návrhu bude ten, kto tvrdí, že bol ukrátený rozhodnutím registrujúceho orgánu .

V súvislosti s novou úpravou súdnictva vo veciach volebných nemožno vylúčiť ani potrebu zmeny príslušných volebných zákonov v záujme jednotnej terminológie.

Konanie vo veciach prijatia návrhu na kandidáta na funkciu prezidenta sa navrhuje ponechať v doterajšom znení § 250zc OSP.

Konanie v komunálnych veciach - z hľadiska systematiky zákona by išlo o samostatnú časť preskúmania rozhodnutí samosprávy v tomto členení:

Ochranu vo veciach zániku mandátu člena zastupiteľstva - ochranu vo veciach zániku mandátu starostu (primátora), predsedu samosprávneho kraja - nová procesná úprava by upravovala právomoc súdu na preskúmanie uznesení zastupiteľstiev o zániku mandátu člena obecného (mestského) zastupiteľstva alebo zastupiteľstva samosprávneho kraja, prípadne starostu obce (primátora), predsedu samosprávneho kraja. V danej problematike sa ukazuje nejednotnosť v posudzovaní právomoci súdu najmä v tom, či ide o kompetenciu všeobecného súdu, alebo kompetenciu špeciálne pre správne súdnictvo. **Vecne príslušný** by bol krajský súd v obvode ktorého pôsobí orgán, ktorého rozhodnutie sa preskúmava, rovnako by bola daná aj miestna príslušnosť. **Aktívna legitimácia** bude patriť tomu, kto bol uznesením zastupiteľstva zbavený mandátu (funkcie) a pasívne legitimované bude príslušné zastupiteľstvo, ktoré o zbavení mandátu alebo funkcie rozhodlo. **Lehota na podanie návrhu** musí byť krátka a súd by mal rozhodnúť tiež v krátkej lehote, skôr ako budú vypísané nové voľby. **Opravným prostriedkom** bude **kasačná sťažnosť**, ktorá bude prípustná len v prípade zmätočnosti rozhodnutia súdu.

Konanie o preskúmaní zákonnosti uznesení územnej samosprávy obecného zastupiteľstva, mestského zastupiteľstva, miestneho zastupiteľstva, zastupiteľstva vyššieho územného celku - vecne sa uvažuje s ponechaním doterajšej úpravy § 250zf OSP, podľa ktorej je na návrh oprávnený prokurátor, ak zastupiteľstvo nevyhovelo jeho protestu a súčasne by sa mala aktívna legitimácia rozšíriť na prednostu príslušného krajského úradu, do pôsobnosti ktorého patrí oblasť verejnej správy, v ktorej bolo rozhodnutie vydané (vo veciach preneseného výkonu štátnej správy). Bude vhodné tiež upraviť lehotu na podanie takého návrhu.

Konanie o súlade všeobecne záväzného nariadenia obce a vyššieho územného celku so zákonom, nariadením vlády a všeobecne záväznými právnymi predpismi ministerstiev a ostatných ústredných orgánov štátnej správy - bolo zaradené k osobitným konaniam v správnom súdnictve novelou Občianskeho súdneho poriadku zákonom č. 384/2008 Z. z. s účinnosťou od 15. 10. 2008 – t. č. § 250zfa OSP, ktorý vychádza z čl. 125 ods. 1 písm. c), d) Ústavy SR. Účelom a predmetom konania o preskúmaní zákonnosti všeobecne záväzných nariadení územnej samosprávy je v tomto prípade posúdenie obsahového súladu právneho predpisu nižšej právnej sily s predpisom vyššej právnej sily.

Pokiaľ bude toto konanie ponechané v právomoci správneho súdnictva a nevráti sa späť na Ústavný súd Slovenskej republiky, doterajšia úprava je v zásade vyhovujúca a možno ju ponechať.

Konanie vo veciach dohôd obcí (vyšších územných celkov) o spolupráci s územnými celkami alebo orgánmi iných štátov a konanie vo veciach členstva v medzinárodnom

združení a o vypovedaní členstva v združeníach by sa navrhovanou úpravou nemuselo meniť. Doterajšie znenie § 250zg OSP je dostatočné.

Osobitné konania vo veciach politických strán a politických hnutí budú obsahovať :

Konania vo veciach registrácie politických strán a politických hnutí - okrem doterajšieho ustanovenia § 250ze OSP, ktoré nie je dôvodné meniť, bude treba systematicky začleniť do správneho súdnictva Najvyšší súd SR.

Konanie o ochrane práv člena politickej strany podľa § 17 zákona č. 85/2005 Z.z. o politických stranách a politických hnutiach v znení neskorších predpisov by tiež bolo vedené v správnom súdnictve, a to aj naďalej pred krajským súdom.

Osobitné konanie vo veciach iných politických práv – právo zhromažďovania, petičné právo, právo združovania - návrh bude smerovať k tomu, aby bolo konanie pred súdom upravené tak, že v osobitných zákonoch by bolo možné príslušné procesné úpravy vypustiť.

Konanie o návrhu generálneho prokurátora na rozpustenie politickej strany alebo politického hnutia a návrh na pozastavenie činnosti politickej strany alebo politického hnutia - do politického súdnictva bude zaradené i konanie súvisiace s ochranou spoločnosti pred politickými stranami a hnutiami, keď činnosť politickej strany alebo hnutia je v rozpore s § 2 zákona č. 85/2005 Z. z. o politických stranách a politických hnutiach. Vo veciach registrácie politických strán a vo veciach týkajúcich sa návrhu na ich rozpustenie (§ 244 ods. 5 a 6), doteraz koná Najvyšší súd SR podľa ustanovení piatej časti OSP v rozsahu vymedzenom osobitnými predpismi. Súčasne, pokiaľ nie je v danej časti OSP osobitná procesná úprava konania, súd koná podľa ustanovení prvej a tretej časti OSP (§ 246c ods. 1 veta prvá).

Takáto úprava je nesystémová, a preto je žiaduce toto konanie upraviť v Správnom súdnom poriadku ako konanie osobitné s ohľadom na jeho špecifiká.

Konanie o kompetenčných žalobách- podľa čl. 126 Ústavy Slovenskej republiky Ústavný súd Slovenskej republiky rozhoduje kompetenčné spory medzi ústrednými orgánmi štátnej správy, ak zákon neustanovuje, že tieto spory rozhoduje iný štátny orgán. Ústava teda nevylučuje prijatie takej právnej úpravy, ktorou sa kompetenčné spory zveria do rozhodovacej právomoci súdov v správnom súdnictve. Najvyšší súd v jedinej inštancii by mohol rozhodovať spory, ktoré vzniknú medzi a) správnym orgánom (úradom) a orgánom územnej, záujmovej alebo profesijnej samosprávy, b) medzi orgánmi samosprávy (územnej, záujmovej, profesijnej) navzájom alebo c) medzi ústrednými orgánmi (úradmi) navzájom. Žalobu by mohol podať ten, o koho právach a povinnostiach by malo byť rozhodnuté v konaní pred správnym orgánom, orgán verejnej správy, ktorý si v kladnom kompetenčnom spore osobuje právomoc rozhodnúť, či orgán verejnej správy, ktorý v zápornom kompetenčnom spore popiera svoju právomoc.

Účastníkom konania by bol žalobca a žalovaný, žalovaným je orgán verejnej správy, ktorý je druhou stranou kompetenčného sporu. Každý, kto je účastníkom konania, v ktorom kompetenčný spor vznikol, je osobou zúčastnenou na konaní (bližšie k tomu napr. § 98 ods. 2 Správneho rádu súdneho – zák. č. 150/2002 Sb.). Žaloba nebude prípustná, ak je možné spor odstrániť v inom konaní podľa tohto zákona (v konaní proti nečinnosti).

Vo veci samej bude súd rozhodovať rozsudkom, vo výroku ktorého určí povinnosť orgánu verejnej správy vydať rozhodnutie. Vychádza pritom zo skutkového a právneho stavu, ktorý je v dobe vydania jeho rozhodnutia. Ak však už boli vydané rozhodnutia orgánom, ktorý nemal právomoc rozhodnúť, súd tieto rozhodnutia zruší.

Do správneho súdnictva by mali byť zaradené aj **kompetenčné spory medzi orgánmi verejnej správy a súdmi a medzi súdmi navzájom** - Najvyšší súd, pôsobiaci ako súd správny (t.j. v správnom kolégiu), by rozhodoval spory o právomoc medzi súdmi a orgánmi verejnej správy, ak návrh predložil súd alebo orgán verejnej správy; spory o vecnú príslušnosť medzi špecializovanými správnymi senátmi a inými senátmi by mohol rozhodovať spoločný senát utvorený z 3 sudcov správneho kolégia a 3 sudcov iného kolégia najvyššieho súdu.

Konanie o vykonateľnosti rozhodnutí cudzích správnych orgánov - navrhuje sa prevzatie právnej úpravy §§ 250w, 250x a 250y a 250ya OSP bez zásadnej zmeny. Systematicky je potrebné toto konanie zaradiť do osobitných druhov konaní, ktoré nie sú typickými konaniami v správnom súdnictve. Nejde o sporové konanie o žalobe ale o určitý druh vykonávacieho konania (o návrhu na určenie vykonateľnosti).

Opravné prostriedky v správnom súdnictve

Rekurz – opravný prostriedok proti procesným uzneseniam a proti rozhodnutiam o náhrade trov konania – bez devolutívneho účinku – bude upravený obdobne ako vo všeobecnom súdnictve.

Kasačná sťažnosť - v správnom súdnictve rozsudok súdu a uznesenie vo veci samej nadobúda právoplatnosť jeho doručením poslednému z účastníkov. Riadny opravný prostriedok proti rozhodnutiu krajského súdu, ako súdu prvej inštancie vo veci samej, nebude zákonom upravený a nepočíta sa s ním. Opravným prostriedkom bude **kasačná sťažnosť**, ktorá má povahu mimoriadneho opravného prostriedku, na najvyšší súd, ako súd správny. Kasačná sťažnosť bude prípustná len z dôvodov uvedených v zákone. Zásadne by dôvodom kasačnej sťažnosti nemali byť skutkové dôvody, iba dôvody právne. **Účastníkmi konania** budú sťažovateľ a tí, ktorí boli účastníkmi konania pred krajským súdom. Sťažovateľ musí byť zastúpený advokátom alebo zamestnancom, ktorý je právne kvalifikovanou osobou. Otvorenou je otázka, či a v akom

rozsahu pripustiť výnimky z obligatórneho právneho zastúpenia, prípadne ako zabezpečiť právne zastúpenie osôb, ktoré si nemôžu ustanoviť právneho zástupcu. Toto bude citlivou otázkou najmä vo veciach dôchodkového poistenia v prípade dôchodcov. **Kasačná sťažnosť** musí byť podaná do jedného mesiaca odo dňa doručenia (resp. právoplatnosti - ako pri dovolaní) rozhodnutia, voči ktorému smeruje. Kasačnú sťažnosť treba podať k súdu, ktorý napadnuté rozhodnutie vydal. Osobitne na návrh sťažovateľa budú upravené **náležitosti kasačnej sťažnosti**. **Odkladný účinok** kasačnej sťažnosti môže priznať len najvyšší súd. **Konanie pred kasačným súdom** - pojednávanie nariadi najvyšší súd vtedy, ak to považuje za vhodné alebo ak je potrebné vykonať dokazovanie. Inak rozhoduje bez nariadenia pojednávania. Najvyšší súd je viazaný rozsahom a dôvodmi kasačnej sťažnosti. Výnimky ustanoví zákon. Dôvodmi kasačnej sťažnosti nie je viazaný, ak je rozhodnutie nulitné (ničotné), ak je rozhodnutie súdu nepreskúmateľné, alebo ak bola v konaní zistená taká vada, ktorá mohla mať za následok nezákonnosť rozhodnutia vo veci samej. Najvyšší súd neprihliadne ku skutočnostiam, ktoré neboli uplatnené v konaní pred krajským súdom. **Rozhodnutie kasačného súdu** - Najvyšší súd SR uznesením odmietne kasačnú sťažnosť, ak bola podaná neoprávnenou osobou, oneskorene, ak nemá náležitosti vyžadované zákonom alebo ak je kasačná sťažnosť neprípustná. Ak po vecnom preskúmaní najvyšší súd zistí, že kasačná sťažnosť nie je dôvodná, sťažnosť zamietne rozsudkom. Ak je sťažnosť dôvodná, najvyšší súd rozsudkom zruší rozsudok krajského súdu a vec mu vráti na ďalšie konanie. Zachované by mohlo byť i ustanovenie doterajšieho § 250ja ods. 3 veta prvá OSP umožňujúce zmenu rozhodnutia krajského súdu a zrušenie rozhodnutia správneho orgánu. Ak rozhodoval krajský súd uznesením, formou rozhodnutia najvyššieho súdu bude tiež uznesenie.

Obnova konania v správnom súdnictve by mala byť prípustná ak:

- a) bolo rozhodnuté v jeho neprospech v dôsledku trestného činu sudcu,
- b) Európsky súd pre ľudské práva rozhodol alebo dospel vo svojom rozsudku k záveru, že rozhodnutím súdu alebo konaním, ktoré mu predchádzalo, boli porušené základné ľudské práva alebo slobody účastníka konania a závažné dôsledky tohto porušenia neboli odstránené priznaným primeraným finančným zadosťučinením,
- c) rozhodnutie je v rozpore s rozhodnutím Súdneho dvora Európskej únie s alebo iného orgánu Európskej únie.
- d) možnosť preskúmania právoplatného rozsudku vyplýva z osobitného predpisu v súvislosti s uznaním alebo výkonom rozhodnutia slovenského súdu v inom členskom štáte Európskej únie.

Záver

V príspevku sme sa snažili v stručnosti predstaviť vecný zámer nového Správneho súdneho poriadku, ktorý bude vychádzať jednak z doterajšej právnej úpravy, ktorá sa v praxi súdov rozhodujúcich v správnom súdnictve osvedčila, a jednak bude reflektovať vývoj správneho súdnictva v Slovenskej republike i iných krajinách v rámci európskeho priestoru a osobitne i judikatúru súdov Slovenskej republiky ako aj Európskeho súdu pre ľudské práva a Súdneho dvora Európskej únie tak, aby bol prijatý moderný procesný predpis, ktorý nebude spôsobovať výkladové problémy a bude zohľadňovať i zmeny v iných právnych oblastiach vrátane zmien v organizácii štátnej správy. Cieľom vecného zámeru je vyvolať diskusiu a ďalšie námety k procesnej úprave správneho súdnictva, ale aj k jeho širším súvislostiam.